

תנועת הקיבוץ הדתי

ט"ז תשרי תשע"א 24.9.2010

גיליון מס' 226

שבת חול המועד סוכות

מאת הרב אלישיב קנהל

כולם היו בניו

כך שנינו במדרש (ויקרא רבה פרשה ל): "... מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים... וערבי נחל אלו ישראל - מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקב"ה עושה להם? לאבדן אי אפשר, אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו. ואם עשיתם כך, אותה שעה אני מתעלה זהו שכתוב (עמוס ט) "הבונה בשמים מעלותיו". ואימתי הוא מתעלה, כשהן עשויין אגודה אחת, שנאמר (שם) "ואגודתו על ארץ יסדה". לפיכך משה מזהיר לישראל "ולקחתם לכם ביום הראשון...".

תחילתו של המדרש מוכרת לכולם, ובדרך כלל בהקשר – 'והן מכפרין אלו על אלו'. זאת אומרת שהמינים השונים יוצרים איזון חברתי בין כל חלקי החברה. אני מבקש לשים לב לסופו, שם מודגש שאי אפשר לעולם בלי אותם האנשים 'שאינן בהם תורה ומעשים טובים', ולכן צריך לאגוד יחד את כל החברה על כל מרכיביה, ויותר מכך: דווקא במצב הזה הקב"ה מתעלה. זאת אומרת עילוי של הקב"ה לא יבוא מאובדנם של אותם הדומים לערבה, אלא דווקא מהתערבותם עם שאר חלקי הציבור.

כנראה שהקב"ה אוהב את כל בריותיו, ואין לך אדם שאין לו מקום. כולם בנים למקום וכל אחד תורם לעולם את חלקו, גם אם כלפי חוץ אין הדבר ניכר לעין. העולם יהיה חסר אם "אנשי הערבות" יעדרו ממנו. מדי פעם עולות שאלות שונות הקשורות לסוגיה זו של דרך האיגוד של כל "ארבעת המינים", לדוגמא: עד כמה להתערב בין משפחות חילוניות במקום מגורינו? האם לגור בישוב דתי סגור, בשכונה דתית וכדומה או להתערב בכלל ישראל? האם לדאוג לחינוך אליטיסטי תורני, וממילא להיבדל משאר הציבור הדתי והמסורתי או לשאוף לחינוך דתי משותף שיקיף כמה שיותר מחלקי הציבור? הוא הדין בצבא, האם להתגייס ליחידות דתיות עד כמה שניתן – בני"ש (בני ישיבות), נח"ל חרדי או שלכתחילה להתגייס ליחידות מעורבות שיש בהם דתיים וחילוניים? ועוד שאלות דומות.

אנסה להביע דעתי העקרונית והמעשית לגבי השאלות הנזכרות.

נקודת המוצא חייבת להיות שהקב"ה אוהב את כל בריותיו, ועל אחת כמה וכמה את בניו בחוניו בני אברהם יצחק ויעקב – את עם ישראל. החפץ להדבק בדרכיו חייב לסגל לעצמו תכונה זו, פשוט לאהוב את כולם! לנסות למצוא נקודת אור בכל אחד, ובעיקר להאיר פנים לכל אדם הנקרה בדרכו, לנסות לעזור לו ולקיים בו בפועל את מצוות "ואהבת לרעך כמוך". אהבה זו מיוסדת בעיקר על ההנחה שהאדם העומד מולך - שווה לך, ויתכן אף שערכו בפני ה' עולה על ערך מסיבות הנסתרות מאיתנו.

נקודת מוצא נוספת: הניסיון מלמד שאין מתכון אחד שאם ננהג על פיו תוצאות החינוך שלנו מובטחות. ניתן להצביע על הצלחות וכישלונות כמעט בכל דרך שנוסתה במדינת ישראל המתחדשת, וכמובן שלכל הצלחה או כשלון ישנם מרכיבים נוספים מלבד המסגרת בה אנו חיים או מחנכים את ילדינו.

לחיים בחברה סגורה דתית יש יתרונות רבים, אך גם חסרונות. עלינו להוקיר ולהעריך את הנוטים להשתלב במסגרות חיים כלליות כמו ישוב מעורב או שכונה עירונית, שהרי הם ממצים את המושג של 'אגודה אחת', וניתן לשמוע מהם לא פעם על המשמעות העצומה של החיבור בין חלקי הציבור השונים איתם הם נפגשים. בשאלת מוסדות החינוך התורני אני סבור שאילו היינו מגיעים להסכמה על מסגרות חינוך כוללות יותר (של כל "ארבעת המינים" – הן מבחינת רקע ההורים והן מבחינת מצב התלמידים), היינו תורמים ונתרמים הרבה יותר. אם נבדוק את הרקע של המנהיגים התורניים בציבור שלנו, שהם כיום בגיל 60 ומעלה, נמצא שרבים מהם למדו במסגרות חינוך שכיום הן מוקצות בעיני חלק מהציבור התורני... נראה לי שהתרומה שמשפחות תורניות יכולות לתרום אם ילדיהן יהיו במסגרת הממ"ד לשאר מרכיבי ביה"ס תהיה עצומה. אני בטוח שהן גם תקבלנה משאר השותפים במוסד לא פחות ממה שהן תתרומנה. כלל וכלל לא ברור לי שיצמחו בדרך זו פחות תלמידי חכמים או שיותר תלמידים יעזבו את דרך 'בית אבא'. מאידך גיסא, הייתי מצפה מכלל ההורים השותפים במערכת חינוכית כזו גם לנכונות לתגבורים תורניים בתוך המערכת עצמה. כמו שמחזקים ומעודדים חוגי העשרה במתמטיקה ובאנגלית, כך גם יעודדו העשרה תורנית שכל תלמיד יוכל להשתתף בה. גם בצבא נמצא יתרונות ביחידה הדתית- היכולת להתארגן לתפילה בציבור, לכשרות המתקנים הצבאיים (בעיקר הקטנים כמו במוצבים וכדומה), החיזוק ההדדי והיכולת לקביעת עיתים לתורה, כל אלה ועוד מחזקים מאד את הנטייה לפנות למסגרת כזו. אבל אין שיעור ליכולת לגרום לקידוש ה' ולקירוב לבבות בחיים המשותפים של החייל הדתי והחילוני בתא הטנק או בסחיבה משותפת של האלונקה וכו'. לא פעם החייל הדתי מתחזק במהלך השירות הזה יותר מאשר אילו היה ב"מיני חממה" של היחידה הדתית.

איני בא ח"ו להמעיט מערכן של כל המסגרות התורניות והדתיות שבנינו במהלך שנות קיום המדינה. יש בהן כל כך הרבה חיוב שלא כאן המקום לפרטו. באתי רק להצביע על הערך של המסגרות האלטרנטיביות שמתקשרות מאד למדרש על ארבעת המינים, ואידך פירושא הוא, זיל גמור.

הרב אלישיב קונהל, חבר קיבוץ כפר עציון ומשמש כרב הקבוצה, נשוי למרים ואב לאחד עשר. לימד בישיבת הקיבוץ הדתי בעין צורים, עוסק בנושא הזוגיות והמשפחה – ספרו 'איש ואשה' נחשב לרב מכר ואף תורגם לאחרונה לאנגלית. ניסח יחד עם צוות רחב את ההסכם לכבוד הדדי' שמיועד לרכך את מערכת היחסים בין בני זוג המצויים במשבר, שותף למיזם של רבני צהר – 'טובים השניים' שמכין חתנים וכלות דתיים לקראת הנישואים ומלווה את הזוגות לאחריהם. בשנים האחרונות עוסק בכתיבת ספר הדרכה השווה לכל נפש בענייני כשרות המזון – 'ואכלת ושבעת'.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat.hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il